

Ακροστιχίδες στα ίχνη της γραφής

Acrostics in the traces of writing

Κωνσταντίνα Ειρήνη Κουφού, Υπ.Διδάκτωρ ΠΤΠΕ Πανεπιστημίου Κρήτης, φιλόλογος Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, irenekoufou@gmail.com

Σπυρίδων Παπαδάκης, PhD, Σχολικός Σύμβουλος ΠΕ19, Καθηγητής-Σύμβουλος ΑΠΚυ & ΕΑΠ, papadakis@eap.gr

Konstantina Eirini Koufou, PhD candidate of UoC, philologist in secondary education, irenekoufou@gmail.com

Spyridon Papadakis, PhD, Academic / School Advisor - Counselor for Computer Science Teacher's, Adjunct Faculty (Tutor Counselor), Open University of Cyprus & Hellenic Open University, papspyr@gmail.com

Abstract: This article describes a case study of the development of the emotional intelligence of students through the production of multimodal texts on the subject of refugees, based on a teaching intervention and its results, which was designed and implemented as part of the pilot training program “on the paths of Writing” in the 3rd Junior High of Nafpaktos during the school year 2015-2016. All the students of the third year class of the school unit were engaged in cooperative production of multimodal texts on the subject of refugees. Specifically, the original poetic composition subjected to the kind of acrostic, which arose through teamwork activities. The development of emotional intelligence of everyone involved was sought through poetry and the targeted selection of the accompanying visual material from the Internet. Firstly, the awareness of students as transmitters with regard to the inflated phenomenon of refugees. Secondly, the mobilization of the wider community, educational and local, as recipients of the students' thoughts, through the essay diffusion on the web. The students' acrostic are posted in the online bulletin board padlet under the internet link <http://padlet.com/symplait/i6x6mcv5ctpv>.

Keywords: emotional intelligence, refugees, poetry

Περίληψη: Το παρόν άρθρο περιγράφει μία μελέτη περίπτωσης ανάπτυξης της συναισθηματικής νοημοσύνης των μαθητών μέσα από την παραγωγή πολυτροπικών κειμένων για το θέμα της προσφυγιάς ως προς τη μία διδακτική παρέμβαση και τα αποτελέσματα της, η οποία σχεδιάστηκε και υλοποιήθηκε στο πλαίσιο της πιλοτικής εφαρμογής του εκπαιδευτικού προγράμματος «Στα ίχνη της Γραφής» στο 3ο Γυμνάσιο Ναυπάκτου κατά τη διάρκεια του σχολικού έτους 2015-2016. Οι μαθητές των τεσσάρων τμημάτων της τρίτης

τάξης της σχολικής μονάδας επιδόθηκαν στη συνεργατική παραγωγή πολυτροπικών κειμένων με θέμα την προσφυγιά. Συγκεκριμένα, στη σύνθεση πρωτότυπου ποιητικού λόγου υπαγόμενου στο είδος των ακροστιχίδων, οι οποίες προέκυψαν μέσα από ομαδοσυνεργατικές δραστηριότητες. Μέσω της ποίησης και της στοχευμένης επιλογής συνοδευτικού εποπτικού υλικού από το Διαδίκτυο επιδιώχθηκε η ανάπτυξη της συναισθηματικής νοημοσύνης όλων των εμπλεκόμενων. Αφενός, η ευαισθητοποίηση των μαθητών ως πομπών όσον αφορά το συγχρονικά διογκωμένο φαινόμενο της προσφυγιάς. Αφετέρου, η κινητοποίηση της ευρύτερης κοινότητας, εκπαιδευτικής και τοπικής, ως αποδεκτών του μαθητικού προβληματισμού μέσω της διάχυσης του πονήματος στον παγκόσμιο ιστό. Οι ακροστιχίδες των μαθητών είναι αναρτημένες στον ψηφιακό πίνακα ανακοινώσεων padlet στο σύνδεσμο <http://padlet.com/symplait/i6x6mcv5ctpv>.

Λέξεις κλειδιά: προσφυγική κρίση, συναισθηματική νοημοσύνη, γραμματισμοί, ποίηση.

Εισαγωγή

Σύμφωνα με την υπ' αρ. πρωτ.178852/ΓΔ4/06-11-2015 εγκύκλιο του Υπουργείου Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων με θέμα το σχεδιασμό και υλοποίηση προγραμμάτων Σχολικών Δραστηριοτήτων (Αγωγής Σταδιοδρομίας, Αγωγής Υγείας, Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, Πολιτιστικών Θεμάτων, eTwinning και ERASMUS+) Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης για το σχολικό έτος 2015-2016 και τις σχετικές οδηγίες επικαιροποίησης συνιστάται όσον αφορά την επιλογή των θεματικών αξόνων η εστίαση των δράσεων στην προσπέλαση θεμάτων που άπτονται των φαινομένων της μετανάστευσης, της προσφυγιάς και της χορήγησης ασύλου. Προτείνεται η διερεύνηση ποικίλων πτυχών των εν λόγω ζητημάτων, όπως, ενδεικτικά, η προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ο εθελοντισμός και η δράση των ΜΚΟ, ο ρόλος των ΜΜΕ, προκειμένου να ενισχυθεί ο κοινωνικός και πολιτικός γραμματισμός των μαθητών (Baynham, 2002). Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω δεδομένα καθώς και τις προσεγγίσεις της γραφής ως μέσου επικοινωνίας στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού προγράμματος «Στα ίχνη της Γραφής» (Εικόνα 1), οι εμπλεκόμενοι εκπαιδευτικοί και ο Σχολικός Σύμβουλος Παιδαγωγικής Ευθύνης της σχολικής μονάδας επέλεξαν μέσω επιλεγμένων δραστηριοτήτων να υπηρετήσουν την ανάγκη ευαισθητοποίησης των μαθητών με δεδομένα, αφενός, τις ευρύτερες διαστάσεις του προσφυγικού ζητήματος τους τελευταίους μήνες και, αφετέρου, το ρόλο της Ελλάδας ως χώρας υποδοχής προσφυγικών ρευμάτων.

1. Το πρόγραμμα

Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα «Στα ίχνη της Γραφής» εντάσσεται στην πράξη «Στα ίχνη της Γραφής: η ιστορία της Γραφής και της Γλώσσας στον ελλαδικό χώρο» και τίθεται υπό την αιγίδα της Διεύθυνσης Μουσείων του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού (αρ. πρωτ. Φ.11/ΚΔ/9564/27-10-2015). Απευθύνεται σε εκπαιδευτικούς της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας. Αφορμή και ερέθισμα για το σχεδιασμό και την υλοποίηση της

συγκεκριμένης παρέμβασης αποτέλεσε μια προτεινόμενη δραστηριότητα από το έντυπο με σχετικές προτάσεις (σελ. 36-37), που περιλαμβάνεται στον εκπαιδευτικό φάκελο. Κατ' αντιστοιχία εν προκειμένω, οι μαθητές καλούνται να αναλάβουν το ρόλο του γραφίστα και αξιοποιώντας την έμπνευση και τη φαντασία τους, να δημιουργήσουν πολυτροπικά κείμενα συνδυάζοντας πρωτότυπο ποιητικό λόγο και εικόνα προκειμένου καταρχάς να διατυπώσουν τα δικά τους μηνύματα με δεδομένες τις δραματικές διαστάσεις που λαμβάνει το προσφυγικό, και ταυτόχρονα να προσελκύσουν το ενδιαφέρον του εκάστοτε αποδέκτη με βασικό άξονα και στόχο την έννοια της αλληλεγγύης (Εικόνα 1).

Εικόνα 1: «Γράφω, γράφεις, γράφει...» Πρόγραμμα Στα Ίχνη της Γραφής <http://www.grafi-culture.gr/>

2. Οι στόχοι

Οι στόχοι της συγκεκριμένης πρότασης διαμορφώνονται σε τρία επίπεδα: α) σε επίπεδο γνώσεων, β) σε επίπεδο δεξιοτήτων και κυρίως γ) σε επίπεδο στάσεων τις οποίες οι μαθητές καλούνται να αποκτήσουν, να αναπτύξουν και να μετασχηματίσουν αντίστοιχα μέσω της παρέμβασης (Courau, 2000). Αναλυτικά, επιδιώκεται οι μαθητές/τριες:

- να αντιληφθούν τις διαστάσεις του προσφυγικού ζητήματος ως μορφής βίαιου και ομαδικού εκπατισμού·
- να συνειδητοποιήσουν τις βαθύτερες αιτίες της κρίσης και κυρίως να εστιάσουν στην αιτιακή σχέση ανάμεσα στον πόλεμο και στην καταπάτηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων αναπτύσσοντας κριτική στάση απέναντι στα κοινωνικά δρώμενα·
- να αναπτύξουν επιμέρους πτυχές της συναισθηματικής νοημοσύνης τους (Goleman, 2011) και κυρίως ικανότητες ενσυναίσθησης κατανοώντας την ετερότητα και την

ιδιαιτερότητα κάθε Άλλου ως «ξένου» εκθέτοντας τους προβληματισμούς τους όσον αφορά τις διαιωνιζόμενες στερεότυπες αντιλήψεις για τον «διαφορετικό»·

- να κατανοήσουν την αναγκαιότητα της συντονισμένης ατομικής και συλλογικής δράσης από κρατικούς και ιδιωτικούς φορείς και εθελοντές για την αντιμετώπιση της προσφυγικής κρίσης και την εμπέδωση της κοινωνικής δικαιοσύνης και της αλληλεγγύης·
- να αντιληφθούν ότι οι ρόλοι μπορεί εύκολα να αντιστραφούν, όπως έχει ήδη συμβεί κατά το παρελθόν·
- να προσεγγίσουν με κριτική οπτική ποικίλα πολυτροπικά κείμενα προκειμένου να διευκολυνθούν στην παραγωγή των δικών τους·
- να ασκηθούν στην παραγωγή ποιητικού λόγου και συγκεκριμένα ακροστιχίδων στις οποίες να διαγράφεται ο προβληματισμός και η τοποθέτησή τους για το ζήτημα και οι προσδοκίες τους για το μέλλον·
- να εξοικειωθούν κατά τη σύνθεση πολυτροπικών κειμένων με την αξιοποίηση ψηφιακών εργαλείων του Ιστού 2.0 ως μέσων προώθησης της μάθησης στο πλαίσιο επίτευξης του ψηφιακού γραμματισμού (Κουτσογιάννης, 2010)·
- να εξοικειωθούν με τον δυναμικό χαρακτήρα της γραφής προβαίνοντας σε επάλληλες μετατροπές και βελτιώσεις του αρχικού πονήματος μέσα από διαδικασίες αξιολόγησης στο πλαίσιο της ομάδας και της τάξης·
- να αναπτύξουν δεξιότητες ομαδοσυνεργατικής μάθησης στο πλαίσιο μιας κοινότητας πρακτικής·
- να προβούν με ειλικρίνεια σε διαδικασίες αυτοαξιολόγησης και ετεροαξιολόγησης τόσο της διαδικασίας όσο και του τελικού παραγόμενου πονήματος·
- να ευαισθητοποιήσουν και να κινητοποιήσουν μέσω του πονήματός τους παράλληλα το ευρύτερο κοινωνικό τους περιβάλλον, σχολικό, οικογενειακό και φιλικό.

3. Υποστηρικτικό υλικό και δυνατότητες επέκτασης

Στο πλαίσιο υλοποίησης της παρέμβασης αξιοποιήθηκαν οι ακόλουθες ενδεικτικές καταχωρίσεις δημοσιευμένες σε επίσημους Διαδικτυακούς τόπους ΜΚΟ και Ηλεκτρονικού Τύπου, οι οποίες αναδεικνύουν τη συγχρονική διάσταση της προσφυγικής κρίσης. Σκοπίμως δεν δόθηκε έμφαση στην αντίστοιχη διαχρονική λόγω της φύσης του πιλοτικού προγράμματος και των περιορισμών στη χρονική διάρκεια. Σαφώς, υπάρχει δυνατότητα επέκτασης του σεναρίου και σύνδεσής του με τα ισχύοντα ΑΠΣ (2003) και ΠΣ (2011) και συγκεκριμένα, όσον αφορά τις γυμνασιακές τάξεις, με τα γνωστικά αντικείμενα της νεοελληνικής λογοτεχνίας και των τριών τάξεων και επιπρόσθετα στην τρίτη γυμνασίου με τα μαθήματα και της νεοελληνικής γλώσσας (ενδεικτικά, με τις ενότητες που αφορούν στο

ρατσισμό, στον εθελοντισμό ή στον πόλεμο) και της σύγχρονης ελληνικής ιστορίας (ενδεικτικά, με τα κεφάλαια που εξετάζουν τα προσφυγικά ρεύματα από την οθωμανική αυτοκρατορία προς την ελληνική επικράτεια).

Ποίημα

1. Ποίημα Ή, *Μυθιστόρημα*, Γιώργου Σεφέρη: από την Ανεμόσκαλα στις «Ψηφίδες για την ελληνική γλώσσα και τη γλωσσική εκπαίδευση»

Άρθρα

1. Βασικές ερωτήσεις και απαντήσεις για τα δικαιώματα προσφύγων & μεταναστών: από το Ελληνικό Τμήμα της Διεθνούς Αμνηστίας
2. Η χειρότερη προσφυγική κρίση μετά τον 2ο Παγκόσμιο Πόλεμο: από τον διαδικτυακό κόμβο του Ελληνικού Παραρτήματος της actionaid
3. Υ.Α: Φοιτητές η πλειοψηφία των Σύριων που φτάνουν στην Ελλάδα: από το τμήμα της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες
4. Στα βήματα των προσφύγων: συνεχής ενημέρωση από τους Γιατρούς Χωρίς Σύνορα
5. ως τη Λέσβο ... κολυμπώντας: από την ιστοσελίδα ενημέρωσης <http://www.tvxs.gr>
6. Όταν οι Έλληνες έφευγαν για Συρία ως πρόσφυγες: από την ηλεκτρονική έκδοση της εφημερίδας «Καθημερινή» <http://www.kathimerini.gr/>

Βίντεο

1. Most Shocking Second a Day Video: από τη Διεθνή ΜΚΟ Save the children
2. United Nations refugees commercial in Greece: από το Ελληνικό Τμήμα της Ύπατης Αρμοστείας του Ο.Η.Ε. για τους Πρόσφυγες
3. Malak and the Boat, journey from Syria: από τη Unicef
4. FortressEurope: Ταινία μικρού μήκους για τους πρόσφυγες : από την Κινηματογραφική Ομάδα του Εσπερινού Γυμνασίου και Λυκείου της Κω

4. Σχεδιασμός και υλοποίηση της παρέμβασης

Η παρέμβαση διακρίνεται σε δυο φάσεις και διήρκεσε συνολικά τέσσερις (4) διδακτικές ώρες. Πραγματοποιήθηκε συνδυαστικά στην αίθουσα του κάθε Τμήματος και στο Εργαστήριο της Πληροφορικής αξιοποιώντας τις δυνατότητες του διαδραστικού πίνακα. Σε πρώτη φάση, κατά την πρώτη ώρα, στην τάξη αρχικά δόθηκαν σχετικές διευκρινίσεις για τους στόχους του προγράμματος, τις ομαδοσυνεργατικές διαδικασίες και το κειμενικό είδος που οι μαθητές καλούνταν να παράξουν στο πλαίσιο σύνθεσης του πολυτροπικού κειμένου τους. Είχε ήδη προηγηθεί η κατανομή των παιδιών σε διμελείς ή τριμελείς ομάδες, εφόσον υπήρχε και η σχετική εξοικείωση από προγενέστερες δραστηριότητες. Ως αφετηρία

προβληματισμού αξιοποιήθηκε το ποίημα Ή από την ποιητική συλλογή του Γιώργου Σεφέρη με τίτλο *Μυθιστόρημα*, στο οποίο ο νομπελίστας ποιητής θίγει μια όψη του προσφυγικού.

Η ακροστιχίδα ως ποιητικό είδος προκύπτει από την κάθετη ανάγνωση του αρχικού γράμματος κάθε στίχου. Οι στίχοι ενδέχεται να *απαρτίζονται* από μία μόνο λέξη, μία φράση ή ακόμα και μια πρόταση, ανάλογα με την έκταση του ποιήματος. Ταυτόχρονα, είναι επιθυμητό νοηματική συνάφεια να χαρακτηρίζει τη σχέση των στίχων με την ακροστοιχισμένη λέξη (Σουλιώτης κ.ά., 2012). Στη συνέχεια, και μετά την επίδειξη στο διαδραστικό πίνακα και το σχολιασμό ενδεικτικών παραδειγμάτων, τα παιδιά ασκήθηκαν ομαδικά στη γραφή ακροστιχίδων αξιοποιώντας τα ονόματά τους.

Εσένα ευχαριστώ για όλα

Λέω την αλήθεια

Ευτύχημα η παρουσία σου στη ζωή μου

Να είσαι καλά...

Αγαπημένη μου φίλη

Αεικίνητη

Νεάνιδα,

Νεράιδα

Ακαταμάχητη

Κατά τη δεύτερη ώρα, στο Εργαστήριο της Πληροφορικής πλέον οι μαθητές ανά ομάδα και έχοντας στη διάθεσή τους ισάριθμους υπολογιστές, στους οποίους είχε ήδη αναρτηθεί το φύλλο εργασίας, επιδόθηκαν στην επιλεκτική μελέτη του υλικού, των σχετικών Διαδικτυακών καταχωρίσεων και των βίντεο, και κρατούσαν σε ηλεκτρονικό αρχείο σημειώσεις σχετικά με πτυχές του προσφυγικού ζητήματος, όπως αναδείχθηκαν μέσα από την κριτική προσέγγιση των κειμένων.

Η επόμενη ώρα διατέθηκε για την συνεργατική παραγωγή ακροστιχίδων της λέξης «προσφυγιά». Οι μαθητές αξιοποιώντας τις σημειώσεις τους έγραφαν δίπλα σε κάθε κάθετα διατεταγμένο γράμμα του όρου «προσφυγιά» μια λέξη, μια φράση ή μια περίοδο που άρχιζε με το γράμμα αυτό, σχετιζόταν με το περιεχόμενο και ορισμένες από τις διαστάσεις της έννοιας και εξέφραζε την θέση της ομάδας απέναντι στο φαινόμενο. Συνολικά, παρήχθησαν 45 ακροστιχίδες από τους μαθητές των τεσσάρων τμημάτων της τρίτης τάξης του 3ου Γυμνασίου Ναυπάκτου. Η διαχείριση του χρόνου από κάθε ομάδα για τη συγγραφή των ποιητικών τους κειμένων επέτρεπε τη διάθεση του υπολειπόμενου για την αναζήτηση στο διαδίκτυο εικόνων, σκίτσων ή φωτογραφικών στιγμιότυπων, τα οποία θα πλαισιώναν τις ακροστιχίδες.

Πολλά παιδιά στο πλαίσιο της ανακεφαλαιωτικής αυτής αξιολόγησης σχολίασαν τον ωμό ρεαλισμό των φωτογραφιών, με ειδική μνεία σε εκείνες του Έλληνα φωτογράφου Γιάννη Μπεχράκη (*φωτογράφος του Reuters, βραβείο Πούλιτζερ 2016*), πολλές από τις οποίες επιλέχθηκαν από αρκετές ομάδες ύστερα από τη σχετική αναζήτηση στο Διαδίκτυο για να πλαισιώσουν τις ακροστιχίδες τους.

Από τα σχόλια των μαθητών προέκυψε ότι δεν υπήρξαν ιδιαίτερα προβλήματα κατανόησης, κριτικής προσπέλασης και ερμηνείας του σχετικού υποστηρικτικού υλικού. Αντιθέτως, αρκετή δυσκολία παραδέχτηκαν ότι αντιμετώπισαν αρκετοί κατά την παραγωγή του ποιητικού είδους της ακροστιχίδας, αν και, όπως ομολόγησαν ορισμένοι, με κάποια πρακτική εξάσκηση θα μπορούσε να υπερκεραστεί το συγκεκριμένο εμπόδιο. Από την όλη διαδικασία, όμως, έγινε αντιληπτός ο δυναμικός και μη στατικός χαρακτήρας της γραφής που ειδικά σε περιπτώσεις συνεργατικής παραγωγής απαιτεί επάλληλες εκδοχές και διαδοχικούς πειραματισμούς. Αρκετές ομάδες είχαν προετοιμαστεί σχετικά, ακόμα και στα διαλείμματα όπως υποστήριζαν, και δεν περιορίστηκαν στη σύνθεση μιας μόνο ακροστιχίδας αλλά περισσότερων στο δοθέν χρονικό πλαίσιο και μάλιστα ορισμένες είχαν και ομοιοκαταληξία.

Από τη μελέτη των ποιητικών κειμένων των παιδιών συνολικά αλλά ακόμα και μόνο από το σύννεφο λέξεων προκύπτει ότι ομολογουμένως πραγμάτωσαν την ενσυναίσθηση σε ικανοποιητικό βαθμό. Η υψηλή συχνότητα χρήσης όρων, όπως, ενδεικτικά, *ζωή, αγάπη, ανθρωπιά, φόβος, ελπίδα, φυγή, ρατσισμός*, αποτυπώνει την τάση των μαθητών να ταυτιστούν συναισθηματικά με τον Άλλο, τον ξένο, τον πρόσφυγα, και να κατανοήσουν βαθύτερα τη συμπεριφορά, τα κίνητρα και τις σκέψεις ενός ατόμου διαφορετικού από τους ίδιους.

Ως δείγμα των αποτελεσμάτων αυτής της προσπάθειας, ακολουθούν ενδεικτικά παραδείγματα:

Πλήθος θυμάτων εμφύλιου
Ρίχνονται σε μια βάρκα.
Όσο μακριά κι αν φτάσουνε,
Στάση καμιά δεν κάνουνε,
Φάρο για να αντικρίσουνε.
Υγεία και σπίτι αναζητούν
Για να επιβιώσουν...
Ικαρία ο προορισμός τους,
Αγάπη μεταξύ μας να είναι ο σκοπός τους!
A.Σ. & K.X. (Γ4)

Πυροβολισμοί ακούγονται όλο το βράδυ
Ρέει το αίμα από τις καρδιές
Ο εμφύλιος αρχίζει...
Σοροί παντού
Φόβος για το αύριο

Υγεία πώς θα υπάρξει, αν δεν εγκαταλείψουμε τη χώρα;
Γονείς πεθαίνουν, παιδιά θρηγούν, αδέρφια αναζητούν
Ίαση πότε θα υπάρξει επιτέλους;
Ας δείξουμε αλληλεγγύη για να λεγόμαστε ΑΝΘΡΩΠΟΙ
Ο.-Μ.Σ., Α.Σ. (Γ4)

Προς μια καλύτερη ζωή
Ρέει αγάπη στην καρδιά!
Όλοι μαζί, εμείς κι εσείς,
Σήμερα ενωμένοι πια
Φεύγουμε αναζητώντας το αύριο,
Υλικά αγαθά αψηφούμε,
Για την ελευθερία προσπαθούμε,
Ισότητα αναζητούμε
Αγάπη που πάντα ποθούμε!
Α.Ν., & Δ.Σ. (Γ4)

Πενήντα Σύριοι κι Άραβες
Ρωτάνε για ένα πλοίο.
Όπου τους δώσουνε σκεπές,
Σαλπάρουν μες το κρύο.
«Φύγε», τους λένε βιαστικά,
«Υπάρχουνε και άλλοι».
Γεμάτη η βάρκα ξεκινά,
Ιατρούς δεν έχει πάλι...
Άραγε, καταφέρνουμε κάτι έτσι;
Ν.Θ.Δ. (Γ1)

Πόλεμος στη Σύρια προκαλεί θανάτους.
Ραγίζουν οι καρδιές,
Όλοι πεθαίνουν,
Σπαράζουν οι ψυχές,
Φεύγουν απ' την πατρίδα τους μικρά παιδιά.
Ύστερα χάνονται μεσ' την απελπισιά...
Γιατί άραγε να συμβαίνουν αυτά;
Ιστορικά γεγονότα προκαλούν ταραχή.
Αγάπη κι ομόνοια να επικρατήσει σε όλη τη Γη.
Χ.Α., Α.Θ. & Τ.Ζ. (Γ2)

Παιδιά

Ρακένδυτα,
Ορφανά,
Σωσίβια
Φορώντας.
Υπάρχοντα
Για αυτούς μηδενικά.
Ίσως να μην είναι πια
Αργά
A.K., K.K., Π.K., Γ.K. (Γ2)

Πρόσφυγες εγκαταλείπουν την βομβαρδισμένη πατρίδα τους,
Ρισκάρουν την ζωή τους μπαίνοντας σε μικρές βάρκες,
Στην χώρα τους ο εμφύλιος μαίνεται...
Φαίνονται κουρασμένοι και πεινασμένοι.
Υπάρχει δυστυχία στο ταξίδι τους στο άγνωστο,
Γέμισε η Ελλάδα λόγω των κλειστών συνόρων.
Ικανοί και ομόψυχοι Έλληνες κάνουν ό,τι μπορούν...
ΑΝΟΙΞΤΕ τα σύνορα!
Σ.Κ. & Ν.Κ. (Γ3)

Συμπεράσματα

Σε αυτή τη μελέτη περίπτωσης, η διδακτική παρέμβαση έδωσε προτεραιότητα στο συναισθηματικό γραμματισμό των μαθητών της τρίτης τάξης του 3ου Γυμνασίου Ναυπάκτου το σχολικό έτος 2015-16. Η κριτική ερμηνευτική προσέγγιση πολυτροπικών κειμένων με θέμα τις διαστάσεις της προσφυγικής κρίσης και ο αναστοχασμός αποτελούν βασικά μέσα για την επίτευξη ιστορικής κατανόησης και της ενίσχυσης του κοινωνικού και πολιτικού γραμματισμού συγχρονικά. Στο πλαίσιο αυτό, αποδείχθηκε εφικτή η υλοποίηση ομαδοσυνεργατικών δραστηριοτήτων παραγωγής πρωτότυπων ποιημάτων και συγκεκριμένα ακροστιχίδων με θέμα την προσφυγιά για μαθητές και των δυο φύλων, διαφορετικής εθνικότητας και με ποικίλες κοινωνικές καταβολές και μαθησιακές επιδόσεις. Όλοι οι μαθητές εξέφρασαν μέσω της ποίησης τους προβληματισμούς, τις απόψεις και τις προσδοκίες τους για το μέλλον όσον αφορά το φαινόμενο της προσφυγιάς, τις διαστάσεις και τις επιπτώσεις της, το ρόλο του ατόμου μεμονωμένα και της κοινωνίας συλλογικά προκειμένου να υπάρξει και βραχυπρόθεσμη αποτελεσματική αντιμετώπιση και μακροπρόθεσμη επίλυση υπό το πρίσμα του ανθρωπισμού και της αλληλεγγύης. Σε ένα κλίμα αμοιβαίου σεβασμού και αλληλεπίδρασης και με τους εκπαιδευτικούς ως εμπνευστές και συντονιστές της μαθησιακής διαδικασίας, οι μαθητές ασκήθηκαν στην ενσυναίσθηση μέσω της έστω και πρόσκαιρης απόπειράς τους να ταυτιστούν συναισθηματικά με τον λιγότερο ή περισσότερο διαφορετικό από τους ίδιους πρόσφυγα, εθελοντή ή παρατηρητή.

Η ανάρτηση των ακροστιχίδων σε Διαδικτυακό ψηφιακό πίνακα ανακοινώσεων μέσω του δημόσιου χαρακτήρα του τελευταίου οδήγησε και στην ευαισθητοποίηση της υπόλοιπης σχολικής καθώς και τοπικής κοινότητας, επιπρόσθετα προς τον ψηφιακό και πολυτροπικό γραμματισμό των παιδιών.

Βιβλιογραφικές αναφορές

- Αηδόνη, Σ. (επιμ.)(2015). *Στα ίχνη της γραφής, Η Ιστορία της Γραφής και της Γλώσσας στον Ελλαδικό Χώρο, φάκελος εκπαιδευτικού*. Αθήνα: Υπουργείο Πολιτισμού, Παιδείας και Θρησκευμάτων Γενική Διεύθυνση Αρχαιοτήτων και Πολιτιστικής Κληρονομιάς Διεύθυνση Μουσείων Τμήμα Αρχαιολογικών Μουσείων και Συλλογών (ISBN: 978-960-386-176-8).
- Baynham, M. (2002). *Πρακτικές γραμματισμού*, μτφρ. Μ. Αραποπούλου. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Courau, S. (2000). *Τα βασικά «εργαλεία» του εκπαιδευτή ενηλίκων*, μτφρ. Ε. Μουτσοπούλου. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Goleman, D. (2011). *Η συναισθηματική νοημοσύνη. Γιατί το EQ είναι πιο σημαντικό από το IQ;*, μτφρ. Α. Παπασταύρου. Αθήνα: Πεδίο.
- Κουτσογιάννης, Δ.(2010). *Τ.Π.Ε. και γραμματισμός. Επιμορφωτικό υλικό για την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στα Κέντρα Στήριξης Επιμόρφωσης*, τχ. 3: κλάδος ΠΕ02, β' έκδοση, αναθεωρημένη και εμπλουτισμένη, (σ. 29-48). Πάτρα: ΙΤΥ.
- Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, (2011). *Νέα Προγράμματα Σπουδών Υποχρεωτικής εκπαίδευσης (Πρόγραμμα Σπουδών Νηπιαγωγείου - 1ο και 2ο μέρος -, Πρόγραμμα Σπουδών για τη διδασκαλία της Νεοελληνικής γλώσσας και της λογοτεχνίας στο Δημοτικό Σχολείο, Πρόγραμμα Σπουδών για τη διδασκαλία της νεοελληνικής γλώσσας & λογοτεχνίας στο Γυμνάσιο)*. Αθήνα:Υπουργείο Παιδείας, Διά Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων. Ανακτήθηκε Μαρτίου 24, 2016, από <http://ebooks.edu.gr/new/ps.php>
- Σουλιώτης, Μ. κ.ά.(2012). *Δημιουργική γραφή, Οδηγίες πλεύσεως, βιβλίο εκπαιδευτικού*. Κύπρος: Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, Υπηρεσία Ανάπτυξης Προγραμμάτων.
- Υπουργική Απόφαση Γ2/21072α (ΦΕΚ 303/τ. Β' /13-3-2003). Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών (Δ.Ε.Π.Π.Σ.) και Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών (Α.Π.Σ.) Δημοτικού – Γυμνασίου: α) Γενικό Μέρος β) Δ.Ε.Π.Π.Σ. και Α.Π.Σ. Ελληνικής Γλώσσας, Νεοελληνικής Λογοτεχνίας, Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας και Γραμματείας, Εικαστικών, Σπουδών Θεάτρου, Θρησκευτικών, Ιστορίας, Κοινωνικής και Πολιτικής Αγωγής, Μαθηματικών, Μελέτης Περιβάλλοντος. Ανακτήθηκε Μαρτίου 24, 2016, από <http://ebooks.edu.gr/new/ps.php>